

Sygn. akt I C 238/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 stycznia 2017 roku

Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Joanna Mrozek

Protokolant: Przemysław Baranowski

po rozpoznaniu w dniu 16 stycznia 2017 roku w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa T. G.

przeciwko Skarbowi Państwa Dyrektorowi Aresztu Śledczego W. – B. i Skarbowi Państwa Dyrektorowi Zakładu Karnego w K.

o zapłatę

I. oddała powództwo;

II. nie obciąża powoda obowiązkiem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 238/15

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 24 lutego 2015 roku powód T. G. wnosił o zasądzenie od Skarbu Państwa kwoty 200.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę związaną z zarażeniem go świerzbem i jego nieprawidłowym leczeniem podczas pobytu w Areszcie Śledczym W. – B. i Zakładzie Karnym w K. w okresie od czerwca 2014 roku do czerwca 2015 roku. Powód wskazywał, że cierpiał z powodu swędzenia, drapał się, nie mógł spać, spędził trzy dni w izolacji bez kąpieli i spaceru, po trzech dniach leczenia musiał zachowywać higienę, zaś w celi nie było bieżącej ciepłej wody, nie posiadał czajnika, a powinien prać ubrania w temperaturze 60 stopni, był wyśmiewany przez współwięźniów, pozostały mu ślady na ciele. Zdaniem powoda otrzymywał zamienniki leków w mniejszych dawkach, był leczony na uczulenie metodą prób i błędów oraz nie został poddany konsultacji dermatologicznej w Zakładzie Karnym w K. (k.4, k.341-342).

Pozwany Skarb Państwa zastępowany przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej (uprzednio Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa) wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów procesu (k.54-54). Pozwany wskazał, że powód miał zapewniony odpowiedni dostęp do opieki medycznej, zastosowano wobec niego skuteczne leczenie i poddano szczególnej procedurze leczenia świerzbu. Pozwany zaprzeczył zarzutowi braku dostępu do bieżącej wody w celach mieszkalnych oraz podniósł, że powód miał zapewnioną ciepłą kąpiel dwa razy w tygodniu, zaś każda cela wyposażona jest w czajnik elektryczny, chociaż przepisy kodeksu karnego wykonawczego nie przewidują takiego obowiązku. Zdaniem pozwanego powód nie wykazał szkody ani normalnego związku przyczynowego między szkodą a bezprawnym działaniem pozwanego, ponadto brak jest podstaw do przyjęcia bezprawności działania Skarbu Państwa, albowiem pobyt powoda w jednostkach penitencjarnych odbywał się w zgodzie z przepisami regulującymi warunki odizolowania.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

T. G. przebywał w Areszcie Śledczym W. – B. od dnia 7 czerwca 2014 roku do dnia 25 listopada 2014 roku oraz od dnia 1 lipca 2015 roku do listopada 2015 roku. W Zakładzie Karnym w K. powód przebywał od dnia 25 listopada 2014 roku do dnia 30 czerwca 2015 roku.

W dniu 26 czerwca 2014 roku u powoda stwierdzono alergię skórnią i zalecono stosowanie leku A.. Powód drapał się i nie mógł spać. W dniu 11 lipca 2014 roku powód zgłosił się do Ambulatorium Aresztu Śledczego W. – B. z powodu świądu i krost na brzuchu. Tego dnia powód został przyjęty przez lekarza, który stwierdzając objawy mogące odpowiadać zmianom świerzbowcowym zalecił mu profilaktycznie stosowanie przez 3 dni maści C.. Kolejna wizyta lekarska miała miejsce w dniu 24 lipca 2014 roku. Zastosowane lekarstwa pomagały powodowi. Powód miał możliwość korzystania z dodatkowej łaźni, zmiany odzieży po trzech dniach, codziennej opieki pielęgniarskiej, a także wizyt lekarskich. W celi nie było czajnika, ciepła woda była włączana trzy razy dziennie. Pościel i odzież skarbowa jest prana w pralni zakładowej. W późniejszym czasie powód nie skarżył się na stan zdrowia w zakresie objawów skórnych.

W dniu 26 listopada 2014 roku powód ponownie zgłosił się do lekarza ze świądem i zmianami skórnymi, na które otrzymał maść L., a następnie w dniu 22 grudnia 2014 roku płyn D. oraz zalecenie konsultacji dermatologicznej. W dniach 15-19 stycznia 2015 roku, podczas pobytu w Zakładzie Karnym w K., powód był izolowany w Izbie Chorych z powodu zmian skórnych sugerujących zakażenie świerzbem. Zastosowano u niego przez 3 dni I. oraz procedurę leczenia świerzbu: zalecenie kąpeli przed rozpoczęciem leczenia i po jego zakończeniu, wymianę oraz wypranie ubrań, bielizny osobistej, odzieży skarbowej, pościeli, koców i ręczników w pralni oraz dezynfekcji materaca. Spacer osób pozostających w izolacji odbywa się w osobnej grupie spacerowej, widzenia są wstrzymane przez pierwsze trzy doby leczenia.

W Zakładzie Karnym w K. osadzeni mogą posiadać czajniki elektryczne i grzałki oraz mają możliwość skorzystania z ciepłej wody po zgłoszeniu takiej potrzeby do oddziałowego, mają zapewnioną jedną ciepłą kąpiel raz w tygodniu, a od 23 czerwca 2014 roku możliwość skorzystania z kąpeli dodatkowej. Osadzeni przebywający w izbie chorych korzystają z dodatkowych kąpeli według zaleceń lekarza. W pawilonie B gdzie znajduje się izba chorych są dwie wyodrębnione łaźnie. Pranie i suszenie własnej odzieży osadzeni robią we własnym zakresie przy użyciu znajdującej się na wyposażeniu celi miski plastikowej i otrzymywanego raz w miesiącu proszku do prania w ilości 200 gram, która na wniosek może zostać zwiększona. Bieliznę osobistą wymienia się co tydzień, odzież i obuwie w zależności od potrzeb, bieliznę pościelową co dwa tygodnie. Bielizna, pościel i odzież skarbowa jest wymieniana i prana w pralni zakładowej oraz suszona i maglowana w maszynach pralniczych. Skazani osadzeni w celi medycznej mają prawo korzystania na własny koszt i koszt abonenta z aparatów telefonicznych dwa razy w tygodniu oraz jedną sobotę i jedną niedzielę miesiąca, a na prośbę skazanego dyrektor może wyrazić zgodę na dłuższą rozmowę. Powód nie zgłaszał uwag dotyczących utrzymywania kontaktu zewnętrznego, warunków bytowych i nie przebywał w przeludnionych celach.

Podczas konsultacji lekarskiej w dniu 19 stycznia 2015 roku lekarz J. M. stwierdził u powoda poprawę i brak konieczności konsultacji dermatologicznej. Do sierpnia 2015 roku powód nie zgłaszał problemów skórnych.

W dniu 11 sierpnia 2015 roku powód zgłosił się do Ambulatorium Aresztu Śledczego W. – B. z powodu kilku krost na dłoni. Na wizycie lekarskiej zdiagnozowano u powoda uczulenie i wydano leki, po których zmiany zaczęły ginąć. Na konsultacji w dniu 26 sierpnia 2015 roku stwierdzono brak konieczności leczenia wolnościowego powoda. Obecnie powód nie ma objawów choroby skórnej, sporadycznie przyjmuje leki na alergię.

Ustalenia faktyczne w niniejszej sprawie zostały poczynione w oparciu o zeznania świadków P. J., R. S. (1), K. H., Ł. A. oraz częściowo P. K. i przesłuchanie powoda. Sąd uznał za wiarygodne zeznania świadków P. J. (k.231), R. S. (1) (k.166), K. H. (k.320) i Ł. A. (k.248). Świadkowie M. N. (k.275) i K. S. (k.276) potwierdzili stały dostęp do opieki medycznej osadzonych w Zakładzie Karnym w K.. Zeznania świadka P. K. (k.233) sąd obdarzył wiarą jedynie częściowo. Wskazana przez niego nieskuteczność leczenia i brak kontaktu z lekarzem pozostaje w sprzeczności z zapisami w dokumentacji medycznej, których prawdziwość nie została zaprzeczona przez powoda. Również wynikający z jego zeznań brak dostępu do lekarza klóci się z zeznaniami świadka P. J., który stwierdził możliwość korzystania z opieki medycznej. Świadkowie M. K. (k.287) i A. D. (k.274) nie posiadali wiedzy na temat leczenia i pobytu powoda w

jednostce penitencjarnej. Z tych względów sąd nie przesłuchiwał pozostałych osób z personelu pozwanych uznając, że okoliczności sprawy zostały dostatecznie wyjaśnione, zaś dowód z ich zeznań nie przyczyni się do poczynienia ustaleń faktycznych. Sąd pominął dowód z zeznań świadków M. J. i R. S. (2), albowiem powód nie wskazał ich adresów w zakreślonym terminie. Fakty wynikające z zeznań świadków znajdują potwierdzenie w zgromadzonych w aktach kserokopiach dokumentów. Informacja o pobytach i orzeczeniach k.58-59, notatka służbowa, wyjaśnienia, pismo pielęgniarki, informacja lekarza, pismo z dnia 17 maja 2010 roku pismo z dnia 24 września 2015 roku, wyjaśnienia z dnia 28 września 2015 roku i 28 września 2015 roku (k.60-68) oraz wyjaśnienie z dnia 12 stycznia 2016 roku, książeczka zdrowia i opinia o stanie zdrowia (k.121-142) nie zostały zakwestionowane przez powoda, dlatego na podstawie art.230 k.p.c. Sąd uznał okoliczności z nich wynikające za bezsporne. Sąd oparł się również na przesłuchaniu powoda stwierdzając jednak, że część podnoszonych przez niego twierdzeń pozostawała w sprzeczności ze złożoną do akt dokumentacją medyczną.

Sąd zważył, co następuje:

Powód dochodził w niniejszym postępowaniu naprawienia szkody niemajątkowej. Okoliczności faktyczne podane przez powoda nakazywały rozważyć zasadność jego żądania w oparciu o treść art. 445 § 1 k.c. w zw. z art.444 k.c., skoro powoływał się na ujemne doznania psychiczne i fizyczne wynikające z uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia. Zgodnie z art.23 k.c. dobro osobiste człowieka w postaci zdrowia pozostaje pod ochroną prawa cywilnego.

W myśl art. 417 § 1 k.c. Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej. Niemniej jednak samo stwierdzenie bezprawności działania funkcjonariuszy Skarbu Państwa nie powoduje powstania obowiązku odszkodowawczego przy braku szkody. Dla określenia odpowiedzialności odszkodowawczej władz publicznych konieczne jest nadto ustalenie związku przyczynowego pomiędzy szkodą a działaniem, ocenianego na ogólnych zasadach wynikających z art. 361 § 1 k.c. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 sierpnia 2008 r., II CSK 132/08, LEX nr 465603, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 18 lutego 2010 r., I ACa 1094/2009, LEX nr 1120052, wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 4 grudnia 2001 r., SK 18/00, OTK 2001, nr 8, poz. 256 i z 23 września 2003 r., K 20/02, OTK-A 2003, nr 7, poz. 76).

Zgodnie z art. 361 § 1 k.c. zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. System prawny uzależnia nałożenie obowiązku naprawienia szkody od zaistnienia przesłanek, którymi są: 1) zdarzenie, z którym na określonych zasadach normy prawne wiążą obowiązek naprawienia szkody przez dłużnika; 2) szkoda; 3) związek przyczynowy, pozwalający ustalić, że zdarzenie jest przyczyną szkody. Przepis art. 361 k.c. odwołuje się do teorii adekwatnego związku przyczynowego, która odpowiedzialnością podmiotu obejmuje jedynie zwykłe (regularne) następstwa danej przyczyny. Wyrazem tego jest wskazanie przez ustawodawcę w cytowanym przepisie, że „zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła”. Związek przyczynowy pozwala przypisać odpowiedzialność za szkodę, jak również określa zakres odpowiedzialności dłużnika za szkodę doznaną przez poszkodowanego, wskazując uszczerbek podlegający naprawieniu. Dla stwierdzenia w określonym stanie faktycznym adekwatnego związku przyczynowego należy: 1) ustalić, czy zdarzenie stanowi warunek konieczny wystąpienia szkody (test *conditio sine qua non*); 2) ustalić, czy szkoda jest normalnym następstwem tego zdarzenia (selekcja następstw).

Zgodnie z art. 6 kodeksu cywilnego, ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. W postępowaniu sądowym oznacza to, że to na powodzie spoczywa ciężar udowodnienia faktów uzasadniających jego roszczenie (tak też SN w orz. z 3.10.1969 r., II PR 313/69, OSNCP 9/70, poz. 147). Zaprzeczenie okolicznościom dokonane przez stronę procesową wywołuje zaś ten skutek, że istotne dla rozstrzygnięcia sprawy fakty stają się sporne i muszą być udowodnione (tak SN w post. z 28.04.1975 r., III CRN 26/75, niepubl.). W razie zaś ich nieudowodnienia sąd oceni je na niekorzyść strony, na której spoczywał ciężar dowodu, chyba że miał możliwość przekonać się o prawdziwości tych twierdzeń na innej podstawie.

W niniejszej sprawie wyjaśnienia wymagało, czy do zarażenia powoda świerzem podczas osadzenia w jednostkach penitencjarnych doszło na skutek zaniedbań pozwanych placówek oraz czy miały one związek ze stanem zdrowia powoda, jak również czy przyczyniły się do niego inne okoliczności dotyczące leczenia w areszcie śledczym i zakładzie karnym.

Zdaniem sądu pozwanemu nie można przypisać odpowiedzialności za krzywdę, na którą powołuje się powód. Nie zostało bowiem wykazane, że krzywda w postaci cierpień związanych ze stanem zdrowia powoda była następstwem działań lub zaniechań pozwanych placówek.

Pozwany wykazał, że warunki panujące w areszcie śledczym i zakładzie karnym odpowiadały normom przewidzianym przepisami prawa. Dostęp do ciepłej wody i kąpieli był zgodny z §30 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 roku w sprawie regulaminu organizacyjno – porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności. Wymiana odzieży i pościeli odbywała się zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2014 roku w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w Zakładach Karnych i Aresztach Śledczych. Przepisy prawa nie statuują obowiązku zagwarantowania osadzonym czajnika w celi. Surowe warunki podczas osadzenia, w stopniu nie przekraczającym zasad humanitarnego traktowania, są wpisane w dolegliwość kary pozbawienia wolności. Osadzenie z innymi osobami niesie ze sobą ryzyko zarażenia chorobami, których są nosicielami. Pozwany dowiódł, że w przypadku wykrycia źródła zakażenia, stosowana była izolacja chorego, leczenie współosadzonych oraz wdrażane szczególne normy dotyczące higieny. Świadek R. S. (1) (k.163), z którym powód przebywał w jednej celi w maju i czerwcu 2014 roku potwierdził, że powód korzystał z dodatkowej łaźni, zmiany odzieży po trzech dniach, miał codzienną opiekę pielęgniarstwa. Świadkowie P. J. (k.231) i P. K. (k.233), przebywający z powodem w jednej celi w Zakładzie Karnym w K., potwierdzili izolację powoda w osobnej celi i dolegliwości powoda związane z drapaniem. Świadek L. A. opisał warunki panujące w jednostce i procedurę związaną z leczeniem świerzbu obowiązującą w Areszcie Śledczym W. – B., natomiast świadek K. H. potwierdził prawidłowość leczenia powoda.

Nieprawidłowości w zakresie diagnostyki świerzbu nie zostały wykazane. Powód uzyskiwał pomoc medyczną niezwłocznie po zgłoszeniu takiej potrzeby, nie udowodnił, że otrzymywał zamienniki leków i w mniejszej dawce oraz że wizyta u dermatologa spowodowałaby poprawę stanu jego skóry. Jak wynika z dokumentacji medycznej, po kontroli w dniu 19 stycznia 2015 roku powód powrócił do celi, gdyż stwierdzono u niego poprawę, wobec czego nie było konieczności konsultacji dermatologicznej. Powszechnie wiadomo, co potwierdzają również zeznania lekarza K. H., że choroby skórne są trudne do zdiagnozowania, mogą mieć różne pochodzenie i wymagają długiego leczenia różnymi preparatami. Świadek ten zeznał także, że w przypadku świerzbu konsultacja dermatologiczna nie zawsze jest wskazana. Po leczeniu C. nie odnotowano skarg powoda na świąd i wizyt lekarskich nakierowanych na leczenie świerzbu, co świadczy o skuteczności leczenia. Z zeznań powoda wynika, że podczas pobytu w Areszcie Śledczym W. – B. został trzykrotnie przyjęty na wizytę w gabinecie lekarskim, otrzymał tabletki i płyn do smarowania, a następnie maści, które mu pomogły. W Zakładzie Karnym w K. po dwukrotnej wizycie u lekarza stosował D. oraz maść z zaleceniem trzydniowej izolacji. Twierdzenia powoda o wydaniu mu niewystarczającej liczby tabletek i zleceniu zbyt krótkiego okresu stosowania płynu do smarowania oraz pojawieniu się zmian skórnych w kwietniu 2015 roku nie znajdują odzwierciedlenia w dokumentacji medycznej ani innych dowodach. Powód zeznał ponadto, że po przewiezieniu go do Aresztu Śledczego W. – B. oraz zastosowanym leczeniu zmiany skórne zaczęły ginąć i obecnie ich nie ma.

Wobec niewykazania przesłanek odpowiedzialności pozwanego w postaci szkody, bezprawności i związku przyczynowego, powództwo podlegało oddaleniu. Również biorąc pod uwagę intensywność cierpień powoda, czas ich trwania i skutki w zakresie zdrowia powoda należy stwierdzić, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie. Przyznanie zadośćuczynienia Zastosowane lekarstwa pomagały powodowi. jest fakultatywne i zależy od oceny sądu dokonanej na podstawie całokształtu okoliczności sprawy. Z przesłuchania powoda wynika, że zastosowane u niego leczenie przynosiło oczekiwane rezultaty i nie skutkowało trwałym uszczerbkiem, którego konsekwencje występowałyby w toku procesu i w przyszłości. Nie zostały również wykazane ujemne doznania związane z szykanami ze strony innych więźniów.

Mając powyższe na uwadze, stwierdzając, że powództwo jest nieuzasadnione, na podstawie powołanych przepisów a contrario, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c., który ustanawia zasadę słuszności, będącą odstępstwem od zasady odpowiedzialności za wynik procesu. W niniejszej sprawie zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony, przemawiający za odstąpieniem od obciążania powoda obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanego. Powód jest osobą młodą, przebywa w zakładzie karnym i nie posiada środków finansowych, a subiektywne poczucie krzywdy mogło uzasadniać jego przekonanie o zasadności powództwa.